

Магдебурзька грамота (привілей на самоуправління) місту Острогу 1585 р.

у середньовіччі і початку нового часу (XIV-XVII ст.) в Україні чимало міст (Львів, Київ, Луцьк, Кременець, Володимир та ін.) набули юридичне право на самоуправління, що надавалось королівською владою. Назва походить від німецького міста Мадебург, яке одержало таке право ще у XIII ст. Магдебурзьке право мало ще іншу назву - саксонське або німецьке. Суть цього права полягала в тому, що міщани виключались із феодальної, шляхетської або магнатської юрисдикції, мали право обирати зі свого середовища уряд міського самоуправління - магістрат, здійснювали адміністративні, судові функції та вільну торгівельно-економічну діяльність. Дослідники історії Острога XIX-XX ст. (А.Перлштейн, М.Максимович, С.Кардашевич, М.Тучемський, Й.Новицький, П.Шумовський та ін.) не знали точної дати надання Острогу магдебурзького статусу (або статусу магдебурзького міста). У довідниках і енциклопедичних виданнях (1-е вид УРЕ.- К., 1962.- Т. 10.- С. 415; РЕІУ.- К., 1971.- Т. 3.- С. 301) місцеві краєзнавці - острозький Г.Равчук і рівненський О.Молчанов - помилково приписали надання цього статусу Острогу в 1528, замість, насправді ж, містечку Острожцю (тепер село Млинівського р-ну Рівн. обл.). Це село тоді належало троцькому хорунжому П.Михайловичу. Надання Острожцю такої грамоти засвідчує документ із колекції Київської археографічної комісії ЦДІА України у Києві, опублікований ще в 1869 у 1-у томі п'ятої частини серійного видання АЮЗР (С. 36, 37) і вміщений у каталозі колекції документів цієї установи за 1369-1899 (К., 1971). В дійсності ж магдебурзька грамота Острогу датована 7 черв. 1585. Копія цієї грамоти кирилицею - королівського привілею Стефана Баторія, що був польським королем в 1576-1586,

зберігається у 198-ій книзі фонду № 389 "Литовська метрика" (фактично № 8 збірки *Метрика Волинська (Руська)* РДАДА у Москві. Назва цього документу: "Наданье права майдемьборского месту *Ѡ*строзскому". Міське самоуправління було надане польським королем С.Баторієм за ініціативою та клопотанням *В.-К.К. кн. Острозького*. Це зазначене на поч. привілею: "именемъ вельможного Костентина княжати *Ѡ*строзского, воеводи киевского, маршалка земли волынской". У грамоті зазначена особиста ініціатива кн. перед польськ. королем: "прошоно насъ абыхмо тому месту *Ѡ*строзскому право майдемьборское надали и всякие свободы, пожитки, порадокъ въ немъ... дозволили...". Звернення кн. до королівського уряду в даному привілеї визначалось як не випадкове і підкреслювалось, що м.Острог вже мало здавна різні економічні і торгівельні привілеї: "ѡповежено естъ намъ... ижъ въ имению его милости отчизномъ *Ѡ*строзе зъ старадавна естъ место укрунтовано, мыта наданы, ярмарки і торги купецства и шиньки и всякие иньшие порадки и волности местские устанovelены...". Князі острозькі володіли "тамъ с продковъ своихъ завжды... подлугъ правъ посполитыхъ и привилевъ и стародавнего держанья...". Надавався Острогу привілей на магдебурзьке право відповідно як і в інших найбільших містах держави: "прикладомъ иньшихъ упривилеваныхъ головныхъ местъ в паньствахъ нашихъ... местехъ головныхъ" - Кракові і Львові. Згідно з цим привілеєм король відзначив "въ томъ быти подлугъ права прозбу слушную... преречоному месту княжати *Ѡ*строзского *Ѡ*строгу и подданымъ его милости мешчанамъ *Ѡ*строзскимъ" - і надав статус мешканців магдебурзького міста. Причому, це стосувалось не лише тодішніх жителів міста, але й наступних, які будуть прибувати сюди ("которые тамъ суть и которые потомъ приходити и ѡнде ѡседати будетъ"). Всі вони одержували "право майдемьборское и вольность местскую".

